

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
Ders İzlenesi

Ders Kodu : 181118043 / 181138027
Ders Adı : İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ(A) (B)

Öğretim Elemanı : Dr. Öğr. Üyesi METİN AVCI
E-Posta : metin.avci@ogu.edu.tr
Görüşme Gün ve Saatleri : Pazartesi ve Salı 15.00-16.00
Ofis : İlahiyat Fakültesi 1.Kat 104-1 No'lu Oda

Ders Hakkında
Dönem : 2024-2025 Bahar
Gün ve Saat : Pazartesi 10:30-11:30 ve 13:00-14:00 Salı 17:00-18:00
Kredi/AKTS : 2/3
Eğitim Dili : Türkçe
Öğretim Türü : Yüz Yüze
Derslik : Amfi 1
Ders Türü : Zorunlu

Önkoşul Dersleri
Yok

Dersin Amacı:

Öğrencilere;

- İlk dönemde ortaya çıkan mezhepler ve günümüzde yaşayan dinî, siyasî İslam mezhepleri hakkında temel bilgiler kazandırmak
- İslam mezheplerinin temel kaynaklarını tanıtmak
- Erken dönem İslam mezhepleri hakkında bilgi edindirmek
- Başta Mâtürîdîlik olmak üzere Türklerin tarihte benimsediği mezhepleri öğretmek
- Günümüz din anlayışındaki farklılıkları çözümleme becerisi kazandırmak

Dersin Öğrenim Çıktıları

Dersin Öğrenim Çıktıları	Yeterlilik Türü (Bilgi/Beceri/Yetkinlik)	Ölçme Yöntemleri**
1 İslâm Mezhepleri Tarihi'ni konuları ve amaçları bakımından, ayrıca diğer din bilimleri ile ilişkisi açısından tanıyabileceksiniz. Ayrıca bilim dalının temel kaynaklarının özelliklerini ve kaynaklardan istifade metotlarını açıklayabilecek, din-mezhep ilişkisi hakkında ve mezhepler ile alakalı temel kavramlar hususunda değerlendirmeler yapabileceksiniz.	Bilgi	Sınav (Test)
2 Mezheplerin ortaya çıkış nedenlerini açıklayabilecek, Farklı din, kültür ve medeniyetlerle olan etkileşimlerin mezheplerin doğuşuna nasıl etkide bulunduğunu ayırt edebileceksiniz. Ayrıca Hz. Muhammed'in vefatından sonra Müslümanlar	Bilgi	Sınav (Test)

**Sınav, Sözlü Sınav, Ödev, Rapor, Makale İnceleme, Sunum, Proje vb.

	arasında ortaya çıkan sosyo-politik gelişmelerin mezheplerin doğuşuna etkisini açıklayabileceksiniz.		
3	Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın oluşum sürecini, görüşlerini ve teşekkül eden alt grupları hakkında yorum yapabileceksiniz. Ayrıca Ashâb-ı Hadis ve Selefilik kavramlarının ifade ettiği anlamlar, doğuşu ve görüşleri hakkında bilgi edinerek etkilerini tartışabileceksiniz. Bununla birlikte Eş'arîlik ve Mâturîdîlik mezheplerinin oluşum süreçleri, görüşleri, ileri gelen bilginleri ve yayılışını değerlendirebileceksiniz.	Bilgi	Sınav (Test)
4	Şiîliğin ortaya çıkışı, kökeni ve lafzî-istılahî manalarını açıklayabileceksiniz. Bununla birlikte Şiîliğin ortaya çıkışında, siyasî ve dinî Şiîliği birbirinden ayırt edebilecek, Şiîliğin kökeniyle ilgili nazariyeleri değerlendirebileceksiniz.	Bilgi	Sınav (Test)
5	Kâdiyânîlik, Caferiyye, Bektaşilik, Nusayrîlik, Dürzîlik ve Yezidîliğin tarihi gelişimini ifade edebilecek, Batınî fırkaların bağdaştırmacı karakterini açıklayabileceksiniz.	Bilgi	Sınav (Test)

Ders Kaynakları

Temel Ders Kitabı:

- Onat, Hasan-Kutlu, Sönmez. *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.
- Kutlu, Sönmez. *Mezhepler Tarihine Giriş*, İstanbul: Dem Yayınları, 2008

Yardımcı Kaynaklar:

- Onat, Hasan. *Mezhep Kavramı ve Mezheplerin Doğuş Sebepleri*. (İnternet)
- Kutlu, Sönmez. *Mezhepler Tarihine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları, 2008.
- Keskin, Mehmet. *Eş'ariliğin Teşekkül Süreci*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış doktora tezi)
- Kutlu, Sönmez. *Selefilğin Fikri Arkaplanı*. Otto Yayınları, Ankara 2016.
- *İmam Mâturîdî ve Maturidilik*, (ed. Sönmez Kutlu), 6. Baskı, Otto Yayınları 2015.
- Avcı, Metin. *İmam Mâturîdî'nin Fikirlerinde Ebû Hanîfe'nin Etkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2022.
- Avcı, Metin. *Kâ'bi ve Eş'arî'de Mu'tezile Mukayesesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2024.
- Tok, Fatih. *Ebû Hanîfe'nin Kur'an Anlayışı*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.
- "Gadîr-i Hum", "Sakîfetü Benî Sâide", "Kâdiyânîlik", "Nusayrîlik", "Yeziyye", "Ca'feriyye", "Bektaşîlik" maddelerinin TDV İslam Ansiklopedisinden okunması

Ders Politikaları

- **Ders Süresi ve İşleyişi:** Ders toplamda 1,5 (bir buçuk) saat sürecek şekilde planlanmıştır ve blok halinde işlenecektir.
- **Dijital Araçların Kullanımı:** Ders sırasında cep telefonu, tablet, dizüstü bilgisayar, ses kaydedici, kamera, video kamera vb. kişisel elektronik/dijital cihazlarla dersin herhangi bir bölümünü kaydedemezsiniz.
- **Devam Durumu:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği 16. Madde gereği "Öğrenci, teorik ders çalışmalarının %70'ine, laboratuvar ve uygulama çalışmalarının %80'ine devam etmek zorundadır. Öğrencilerin derslere devamları, dersi veren öğretim elemanı tarafından izlenir. İlgili yönetim kurulu ile görevlendirilen öğrenciler, izinli sayılır. Sağlık raporu, derslere devam yükümlülüğünü kaldırmaz." **Dersi tekrar etmek zorunda olan tüm öğrencilerin devam zorunluluğu bulunmaktadır. Hiç devamsızlık yapmayan öğrencilere ders hocası tarafından vize ve final sınavlarında 10 puan kanaat uygulanabilir.**
- **Öğrenci Merkezli Öğrenme:** Ders, öğrenci merkezli bir yaklaşımla yürütülecektir. Bu kapsamda öğrencilerin aktif katılımı desteklenecek, öğrenme sürecine dair sorumluluk almaları beklenecek ve ders sürecine dair geri bildirimleri alınacaktır.
- **Engelli Öğrenci Desteği:** Sizin için engel oluşturabilecek durumlarla (görme, işitme vb.) ilgili olarak doğrudan benimle iletişime geçebilirsiniz. Bunun yanı sıra, engelli öğrencilerimizin karşılaşacağı zorlukları en aza indirmek ve engelleri ortadan kaldırmak amacıyla bir Engelli Öğrenci Birimi bulunmaktadır. Durumunuzla ilgili olarak bu birimle iletişim kurmalısınız. Birimin web sayfasına erişmek için [tıklayın](#).
- **Sözlü ve Yazılı İletişim Etiği:** Sınıf tartışmaları sırasında birbirinize saygı göstererek ve nefret söylemi kullanmadan yorumlar yapabilirsiniz. Yazılı iletişimde de bu kurallara uymanız, kopya çekme ve intihal konusunda son derece hassas olmanız gerekmektedir. Sunularınızda veya yazılı ödevlerinizde herhangi bir kaynağı kullanırken yazarları ve web materyallerini referans göstermeyi unutmayın.
- **Grup Çalışmaları ve Ekip Çalışması Etiği:** Grup çalışmaları sırasında tüm öğrencilerin eşit katılım göstermesi ve iş birliği içinde çalışması beklenmektedir. Grup içinde herhangi bir anlaşmazlık yaşanması durumunda, bu anlaşmazlık öncelikle grup üyeleri arasında çözülmeye çalışılmalıdır. Eğer sorun çözülemezse, durum derhal öğretim elemanına bildirilmelidir. Anlaşmazlıkların çözülmemesi ve grup çalışmasının sekteye uğraması durumunda, tüm grup üyelerinin notlarında belirli bir oranda kesinti yapılabilir. Bu tür durumlar, grup üyelerinin sorumluluk paylaşımı ve iş birliği becerileri doğrultusunda değerlendirilecektir.
- **Ödev Teslimi:** Özellikle ek puan talebinde bulunan öğrenciler için ekstra ödev veya ders sunumu seçenekleri sunulabilir.

Haftalık Ders İçeriği

Hafta	Konu Başlığı	İlgili Kaynaklar	Öğrenci İş Yüğü
03-07 Şubat	Dersin İşlenişi ve Sınav hakkında genel bilgiler	Hoca anlatımı ve hocanın vereceği ders notları	Derse gelmeden önce temel kaynaktaki içindekiler bölümünü ayrıntılı olarak inceleyiniz. Dönem boyunca işlenecek olan konular ve başlıklardan haberdar olunuz.
10-14 Şubat	İslam Mezhepleri Tarihine Giriş ve Genel Kavramlar	<i>Mezhep Kavramı ve Mezheplerin Doğuş Sebepleri.</i> (İnternet). <i>İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı.</i> <i>Mezhepler Tarihine Giriş.</i>	Derse gelmeden önce verilen kaynaklardan ilgili kavramlar hakkında bilgi edininiz
17-21 Şubat	Gadîr-i Hum, Kırtas Olayı, Üsâme b. Zeyd Ordusu Meselesi	<i>TDV İslam Ansiklopedisi, İlgili Başlıklar</i>	Derse gelmeden önce bu başlıklar hakkında bilgi edininiz
24-28 Şubat	Sakîfetü Benî Sâide Hilafet seçimi ve İlgili Meseleler	<i>İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı.</i> <i>TDV İslam Ansiklopedisi, İlgili Başlıklar</i>	Derse gelmeden önce temel kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
03-07 Mart	Halife Ebû Bekir ve Ömer Dönemi	<i>İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı.</i>	Derse gelmeden önce temel kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
10-14 Mart	Halife Osman ve Ali Dönemi	<i>İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı.</i>	Derse gelmeden önce temel kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
17-21 Mart	Hakem Olayı, Cemel vak'ası, Sıffin Savaşı, Muâviye Dönemi ve Kerbelâ Olayı Emevilerin Kuruluşu	<i>İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı.</i>	Derse gelmeden önce şu ana kadar işlenmiş üniteleri okuyunuz.
24-28 Mart	Arasınav Haftası		
31 Mart-04 Nisan	Ehl-i Sünnet ve Ebû Hanîfe	<i>İmam Maturîdî'nin Fikirlerinde Ebû hanîfe'nin Etkisi.</i> <i>Ebû Hanîfe'nin Kur'an Anlayışı</i>	Derse gelmeden önce yardımcı kaynaklardan ilgili konu başlığını okuyunuz.
07-11 Nisan	Mâtürîdîlik	<i>İmam Mâtürîdî ve Maturidilik.</i> <i>İmam Maturîdî'nin Fikirlerinde Ebû hanîfe'nin Etkisi.</i>	Derse gelmeden önce temel kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
14-18 Nisan	Eş'arîlik	<i>Eş'arîliğin Teşekkül Süreci.</i> <i>Kâ'bî ve Eş'arî'de Mu'tezile Mukayesesi.</i>	Derse gelmeden önce yardımcı kaynaklardan ilgili konu başlığını okuyunuz.
21-25 Nisan	Selefilik	<i>Selefilîğin Fikri Arkaplanı.</i>	Derse gelmeden önce yardımcı kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
28 Nisan-02 Mayıs	<i>Yezîdîlik, Kadıyanîlik</i>	<i>TDV İslam Ansiklopedisi, İlgili Başlıklar</i>	Derse gelmeden önce temel kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
05-09 Mayıs	Nusayrîlik, Dürzîlik, Alevîlik-Bektaşîlik, Caferîlik	<i>TDV İslam Ansiklopedisi, İlgili Başlıklar</i>	Derse gelmeden önce temel kaynaktan ilgili konu başlığını okuyunuz.
12-16 Mayıs	Genel Tekrar	Hoca anlatımı, sorularla öğrencilerin katılımı eşliğinde	Tutulan Notların Gözden Geçirilmesi

tekrar

20-30 Mayıs Final Haftası

Ders Değerlendirme

Değerlendirme Türü	Açıklama	%
Ara Sınav	Ara sınav ilk 7 haftanın ders konularını kapsayacaktır. Sınavda toplam 20 soru bulunacak ve 40 dakika süre tanınacaktır. Sorular test formatında olacak ve kısmen öncüllü sorulardan oluşacaktır. Bu nedenle, ders notlarınızı ve konu özetlerinizi gözden geçirmeniz, özellikle derslerde işlenen temel kavramlar ve analiz edilen örnekler üzerinde yoğunlaşmanız önerilir.	40
Ödev	Özellikle ek puan talebinde bulunan öğrenciler için ekstra ödev veya ders sunumu Ayrıca hiç devamsızlık yapmayan öğrencilere kanaat uygulanması	Final puanına maksimum 10 puan eklenmesi şeklinde olacaktır.
Final	Final sınavı, dönem boyunca işlenen 14 haftalık tüm ders konularını kapsayacaktır. Bu kapsam, ara sınavdan önceki konuları da içermektedir. Final sınavında da 20 soruluk bir test sınavı uygulanacak ve öğrenciler için 40 dakika süre verilecektir. Final sınavına hazırlanırken hem ara sınav kapsamındaki konuları hem de son 7 haftada işlenen dersleri tekrar etmeniz önemlidir.	60
Bütünleme	Final sınavının telafisi niteliğinde olup 4 soruluk klasik yazılı sınav şeklinde olacaktır. Süre 40 dakikadır.	
		Toplam 100
Harf Notu	AA: 90 / BA: 80 / BB: 75 / CB:70 / CC: 60 / DC: 55 / DD: 50	

AKTS - İş Yüğü Tablosu

Etkinlikler	Sayısı	Süresi (Saat)	Toplam İş Yüğü (Saat)
Ders Süresi (Sınav Haftası Dahil Haftalık Toplam Ders Saati)	14	2	28
Sınıf Dışı Ders Çalışma Süresi (Tekrar, Pekiştirme, Ön Çalışma vb.)	14	2	28
Ödev			
Kısa Sınav			
Kısa Sınav Hazırlık			
Sözlü Sınav			
Sözlü Sınav Hazırlık			
Rapor (Hazırlık ve Sunum Süresi Dâhil)			
Proje (Hazırlık ve Sunum Süresi Dâhil)			
Sunum (Hazırlık Süresi Dâhil)			
Ara Sınav	1	1	1
Ara Sınav Hazırlık	1	20	20
Yarıyıl Sonu Sınavı	1	1	1
Yarıyıl Sonu Sınavı Hazırlık	1	20	20
		Toplam İş Yüğü	98
		Toplam İş Yüğü / 30	3,2
		Dersin AKTS Kredisi	3